

MESELLER Üzerine Bir İnceleme

- Kral Süleyman'ın özdeyişlerinin mesajı -

23-) **Bilgelik** – Kelam Çalışması / Vaaz

Bilgelik: Olayları veya durumları, sebepleri ve sonuçları ile önceden öngörebilmek; buna göre öğretmek, öğüt vermek, eğitmek, azarlamak ve tedbir almak için gerekli olan şeylerin farkında olmak; olayları veya konuları olumlu ya da olumsuz yönleri ile birlikte düşünüp değerlendirerek, bu şekilde diğerlerine aktarabilmek; birden fazla konu veya birden fazla taraflar hakkında doğru ve tarafsız hakemlik yapmak veya bunlar hakkında doğru yargılar verebilmek; doğru anlayış ile iyiyi ve kötüyü birbirinden ayırabilmek; karar vermek, yönetmek, uygulamak, danışmanlık vermek ve rehberlik etmek için gerçeğe dayalı bir tutum içinde olabilmek; alınması gereken kararlarda, yapılması gereken tercihlerde, bu hayatın devamı boyunca her konuda edinilmesi gereken amaçlarda ve bunlara dayalı olarak atılan adımlar ve yapılan işlerde; ve bunların hepsi için her şeyde Tanrı Sözü dayanarak, doğru zamanda ve doğru yerde ne söyleyeceğini ve ne söylemeyeceğini ya da ne yapacağını ve ne yapmayacağını bilmek; ve her şeyde Tanrı'nın yüceliğini ve insanın iyiliğini göz önüne alarak gündelik yaşama “*doğru, haklı, ve adil*” olanı uygulamak ve bilgiyi teorik yaklaşımla doğru ifade etmek ve bilgiyi pratik yaklaşımla doğru şekilde uygulayabilmek; her şekilde Tanrı'nın bilgeliğine işaret ederek ve bu bilgeliği yansıtmaya becerisi.¹

Böyle bir bilgelik için iman ile Kutsal Kitap'ı okumak ve Tanrı'yı anlamaya ve buna göre yaşamaya çalışmak da bilgelikte büyüme gayretidir.

Matta 11:¹⁹İnsanoğlu geldi; yiyor da içiyor da. ‘Bak bak, obur ve şaraba düşkün biri!’ diyorlar, ‘Gümrük vergisi toplayanların, günahlıların dostu.’ **Ama bilgelik kendi eylemlerince doğrulandı.**

Mesih burada bilgeliğin akli bir bilme ya da bilgi olmaktan öte, yaşamın kendisi, insanın işleri ve tecrübeleri ile ilgili bir konu olduğunu vurguluyor. Öyleyse bilgelik yaşayan bir şey olup; yaşam devam ettiği sürece de ortaya koyduğu *adil, haklı doğru tavırlar ve bundan kaynaklanan işler* ile kendini doğrulamaktadır.

İşaya 33:6 Yaşadığımız sürenin güvencesi O'dur.
Bol bol kurtuluş, bilgi ve bilgelik sağlayacak.
Halkın hazinesi RAB korkusudur.

¹ Bu bilgelik tanımı mutlaka tek başına bilgeliği tanımlaya yetmez. Ancak bu tanımın kendisi bile bilgeliğe ne kadar çok yaklaşmak için gayretli olmak konusunda okuyucuları teşvik etmelidir. Bu tanım içine yazılmayan şeylerin eksikliğini görmek bile tek başına bir insanın “**bilge**” unvanını taşıyamayacağını gösteriyor. Böylece kendi eksikliğimizi, zayıflığımızı, güçsüzlüğümüzü, isteksizliğimizi, beceriksizliğimizi görmek bizleri **Tanrı'nın Bilgeliği Olan Mesih**'e ne denli ihtiyacımız olduğu konusunda ikna etmeli; Mesih'e bakmak ve O'na yaklaşmak için daha fazla teşvik etmelidir.

İşaya bize bilgeliğin RAB'bin bir sağlayışı olduğunu söylerken (Yakup 1:5) aynı zamanda kurtuluş ve bilgelik arasında bağlantı kuruyor (Filipililer 2:5, I.Korintliler 2:16). Diğer yandan ayet yaşam süresinin güvencesini RAB'be bağlıyor. Eyüp 28:28 ayeti "İşte Rab korkusu, bilgelik budur" diyerek RAB korkusu ile bilgelik arasından bir bağlantı kuruyor.

Bilgelik konusu, Meseller Kitabında uzun ömür (3:2; 4:10; 10:27) ve yaşam güvencesi şeklinde (1:33; 10:9; 29:25) karşımıza çıkıyor. Böylece Meseller boyunca karşımıza çıkan '*kötüler, ahmaklar, akılsızlar v.s*' bize RAB korkusundan uzak olan kimseler, dolayısı ile yaşam güvencesi olmayan, bilgeliği olmayan ve kurtuluşu olmayan kimseler olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu yaşamdaki kararlarımız, tercihlerimiz, amaçlarımız ve bunlara dayalı olarak attığımız adımlar ve yaptığımız işler ya bilge olduğumuzu ya da olmadığımızı belli edecektir. Böylece yaşamdaki adımlarımız bizlerin kazanmasına ya da kaybetmesine, mutlu ya da üzgün olmasına etki edecektir. Bizlerin düşündüğümüz, yüreğimizde arzuladığımız, isteyerek veya istemeyerek yaptığımız şeyler sağlıklı ya da sağlıklı olmamızı, emniyette ve güvenlikte ya da tedirginlik ve korku içinde olmamızı etkileyecektir.

Meseller de bize bütün bu yaşam adımlarında Tanrı'yı hoşnut eden yolda yürümek için, bereketler ile yaşamamız için kısa öğretiler koleksiyonu olarak vardır. Bu anlamda Meseller yaşamsal pratiklere ve insani tecrübeler yer verirler.

Meseller'de geçen "*oğlum, çocuklarım*" şeklindeki ifadeler, bunların Tanrı'nın babalık yüreğinden gelen sözler olduğunu anlamamıza yardım etmektedir (İşaya 63:16, Yeremya 31:9):

Tesniye 32:6 RAB'be böyle mi karşılık verilir,
Ey akılsız ve bilgelikten yoksun halk?
Sizi yaratan, size biçim veren,
Babanız, Yaraticınız O değil mi?

Böylece Meseller bizlerin Tanrı ile bir baba ve çocukları gibi yakın ilişki içine girmemize yardım ederler. Bu durumda Meseller duygu, düşünce ve eylem olarak Tanrı'nın kendi halkından isteği olan şeyi görmemize yardım eden kısa ve öz öğretilerdir.

Meseller'de "*bilgelik*" bir kişi olarak sergilenir. Yine bu da Tanrı'nın yakın ilişki isteği için bir başka örnektir.

Meseller içinde toplanmış olan kısa öğretiler, bu öğretiler aracılığı ile dünya görüşümüzü dünyasallığın yollarından ayırmamız ve bu dünyada göksel değerlere göre yaşamamız için vardır. Ve yine Meseller, Kutsal Yazılar boyunca açıklanmış Tanrı bilgisini ve Tanrı'nın Yasası'nı gündelik yaşama ve kültüre uygulamamız için verilmiştir.

Meseller'in önsözünde (1:2-7) bu yazıların amacının ne olduğuna dikkat edin, bunlar aynı zamanda Tanrı'nın bizden isteğidir: öyleyse Tanrı'nın isteği *bilgece yaşamamızdır; eğitim ve disiplin ile yaşamamızdır; Tanrı'nın isteği bilgeliğe dayanarak yanlıları önceden ayırt ederek, hata ve günahlardan kaçınarak yaşamamızdır; doğruyu, haklıyı, adil olanı seçerek yaşamamızdır; Tanrı'nın isteği gerçeğin bilgisine dayalı olarak yaşamamızdır; Tanrı'nın isteği kutsal yaşam becerisi içinde yaşamamız; ve bunu ailemizden başlayarak herkese öğretmemiz; ve bu şekilde dünyaya bir tanıklık bırakmamızdır.*

Böylelikle Tanrı halkı bütün dünya ulusları arasında Mesih gibi (Yuhanna 8:23) göksellikte yaşayarak, kime ait olduklarını belli ederek yaşamaya davet edilmektedir. Bu durumda Meseller Kitabı Mesih'in başkahinsel duasının da bir ön görüntüsüdür.

Yuhanna 17:⁹“Onlar için dilekte bulunuyorum. Dünya için değil, bana verdiklerin için dilekte bulunuyorum. Çünkü onlar senindir.

¹⁴Onlara sözünü bildirdim ve dünya onlara karşı kin besledi. Çünkü ben dünyadan olmadığım gibi onlar da dünyadan değiller.

¹⁵Onları dünyadan kaldırman için değil, kötü olandan koruman için dilekte bulunuyorum.

¹⁶Ben dünyadan olmadığım gibi onlar da dünyadan değiller.

Çünkü Meseller'de kişi olarak karşımıza çıkan bilgeliğin, Yeni Ahit'te bize Mesih kişisi olduğunu gösterilmektedir.

I.Korintliler 1:³⁰ Mesih İsa bağlılığınız Tanrı'dandır. Mesih Tanrı tarafından **bizler için bilgelik** kılındı:Doğruluğumuz, kutsanışımız, kurtuluşumuz O'dur..

I.Korintliler 2:⁶Kaldı ki, ruhsal yetkinlikte olanlara **bilgelikten** söz ediyoruz. Ne bu çağa, ne de ortadan kaldırılacak olan şimdiki çağ başkanlarına özgü bilgeliktir bu.

⁷Bunun tersine, saklı bulunan Tanrı bilgeliğinden gizemlilikte söz ediyoruz.

Başlangıcı olmayan çağlar öncesi, Tanrı'nın bizim yüceltmemiz için öncelerden kararlaştırdığı bilgeliktir bu.

⁸Bu çağın başkanlarından hiçbiri bunu **bilmedi. Bilmiş olsalardı** Yücelik Rabbi'ni çarmıha çakmazlardı.

Diğer yandan kişiler Meseller'e bakarak verilen öğretilere “*yap, yapma*” şeklinde bakarlarsa, kendilerinin neyi iyi yaptıklarına ve başkalarının neyi yapmadıklarına odaklanma hatasına düşebilirler.

Eğer Tanrısal bilgelik Mesih ise, bu öğretiler samimi dua, tapınma ve tanıklık ile kişilerin yaşamında etkin olabilirler. Tanrı ile Mesih'te bir ilişki olmaksızın bu öğretiler kişilerin yaşamlarında etkin olamazlar. Çünkü Meseller'deki doğru, adil, haklı şeyleri bilmek veya bunlardan bahsetmek başka bir şey; bunları yaşamında etkin kılmak başka bir şeydir. Herkes Meseller'i okuyup araştırabilir ya da ezberleyebilir; ancak bu kitabın bilgelik öğretisinin kişinin hayatında yer alması başka bir konudur.

Böylece Meseller'i okurken ya da buradan öğretirken bütün Kutsal Yazılar gibi Meseller'in de Mesih hakkında olduğunu unutmamalıyız (Luka 24:25-27):

Luka 24:⁴⁴Sonra onlara, "Daha sizinle beraberken söylemişim" dedi. "Musa'nın yasasında, peygamberlerde ve Mezmurlar'da benim için yazılmış bulunanlara ilişkin her şeyin yerine gelmesi gerektir."

Böylece Meseller Kitabına bakarken Mesih'i görmeliyiz. Meseller Mesih'in vaaz ve öğretişlerinde güçlü bir yer tutuyordu (1:6):

Markos 4:³³Bunlara benzer daha bir sürü simgesel öyküyle onlara kavrayabildikleri oranda Kutsal Söz'ü anlattı.

³⁴Simge kullanmadan bir şey anlatmazdı. Ama öğrencilerine özel olarak her şeyi açıklardı.

Matta 13:³⁵İsa simgesel öykülerle onlara birçok konuyu anlatarak, "Bir ekinci tohum ekmeye çıktı" dedi.

Böylece Tanrı'nın Meseller Kitabı aracılığı ile İsrail'e konuşmasını, Yeni Ahit'te Mesih'in kiliseye konuşması olarak görüyoruz:

Matta 13:³⁴Bunların tümünü İsa simgesel öyküler kullanarak topluluğa anlattı. Simgesel öykü kullanmadan onlara bir şey anlatmadı.

³⁵Bu, peygamber aracılığıyla konuşulan şu söz yerine gelsin diye oldu: "Ağzımı simgeler kullanarak açacağım.

Dünyanın kuruluşundan bu yana kapalı kalmış gerçekleri konuşacağım."

Mezmur 78'in Meseller'deki 1:5-6; 4:1-2; 7:24; 8:4-7; 22:17-19 ayetlerine yakınlığına dikkat edin:

Mezmur 78:1 Dinle, ey halkım, öğrettiklerimi,

Kulak ver ağzımdan çıkan sözlere.

2 Özdeyişlerle söze başlayacağım,

Eski sırları anlatacağım,

3 Duyduğumuzu, bildiğimizi,

Atalarımızın bize anlattığını.

Böylece Yeni Ahit bizlere, eski zamanda verilen "*meseller, benzetmeler, muammalar, bilmeceler ve sırların*" Mesih'e işaret ettiğini, Mesih hakkında olduğunu ve bunların Mesih'te anlamını bulduğunu açıklıyor:

Efesliler 3:⁹Üstelik her şeyi yaratan Tanrı tarafından çağlarca saklı tutulan gizli yönetimine bağlı özelliği aydınlığa çıkarayım diye.

Romalılar 16:²⁵Yaymakta olduğum Sevinç Getirici Haber'in ve İsa Mesih'in Sözü uyarınca sizi sarsılmaz yeterlilikle destekleyebilen Tanrı'ya.. Bu giz öncesiz çağlarda üstü örtülükten günümüzde belirginliğe gelmiştir.

²⁶Peygamberlerin yazıları ve öncesiz çağlar Tanrı'sının buyruğu uyarınca açığa çıkmıştır bu. Uluslar topluluğunun duyma ve inanma buyruğuna uyması tanıtlandı.

I.Korintliler 2:⁷Bunun tersine, saklı bulunan Tanrı bilgeliğinden gizemlilikte söz ediyoruz. Başlangıcı olmayan çağlar öncesi, Tanrı'nın bizim yüceltilmemiz için öncelerden kararlaştırdığı bilgeliktir bu.

Koloseliler 1:²⁶Öncesiz çağlar ve insan kuşakları süresince saklı bulunan gizdir bu. Ama şu anda Tanrı bağlısı kutsal yaşamlılara açıklanmış bulunuyor.

Bu yüzden halk Mesih'in öğretişine ve dolayısı ile bilgeliğine şaşırıyordu:

Matta 7:²⁸İsa bu sözleri sona erdirince tüm topluluk O'nun öğrettiklerine şaşırıp kaldı.

²⁹Çünkü onlara kendi din yorumcuları gibi değil, ama yetki sahibi olarak öğretiyordu.

Luka 4:¹⁵Onların sinagoglarında öğretiyor, herkesçe yüceltiliyordu.

Anlaşıldığı üzere Nikodim Mesih'i uzaktan da olsa bir süre izleyip öğretişlerini dinlemişti. Böylece Mesih'in göksel bir öğretmen olduğunu anlamıştı:

Yuhanna 3:1 Ferisiler arasında Nikodimos adında bir adam vardı. Yahudiler'in önderlerindendi. ²Bu adam gece İsa'nın yanına gelip, "Rabbi" dedi. "Senin Tanrı'dan gelen bir öğretmen olduğunu biliyoruz. Çünkü Tanrı kendisiyle olmadıkça kimse senin yaptığın bu belirtileri yapamaz."

Mesih yeryüzündeki hizmeti sırasında öğretiş ile dikkatleri çekmişti:

Yuhanna 7:¹²Halk arasında O'na ilişkin bir sürü çelişkili fısıltı dolaşıyordu. Bazıları, "İyi adamdır" diyordu. Başkaları ise, "Hayır, halkı kandırıyor" diyordu.

¹³Ama hiç kimse O'na ilişkin düşüncesini açıkça bildiremiyordu. Çünkü Yahudi yetkililerden korku vardı.

¹⁴Kutlama yarılanınca, İsa tapınağa çıkıp öğretmeye koyuldu.

¹⁵Yahudi yetkililer şaşakalmış durumda soruyordu:"Bu adam öğrenim görmeden nasıl bunca bilgiye sahip?"

¹⁶İsa onları yanıtladı:"Benim öğretim kendimin değil, beni gönderenindir.

¹⁷Tanrı'nın isteğini uygulamak isteyen biri çıkarsa, öğretinin Tanrı'dan mı olduğunu yoksa kendiliğinden mi konuştuğumu bilecektir.

Böylece Meseller Kitabını çalışmak nasıl okuyucuya bilgelik vaat ediyorsa, Mesih'in sözlerini çalışmak da Tanrısal öğretiyi anlama, Tanrısal öğretiyi dünyasal öğretiden ayırt etme ve anlayış getirecektir (Yuhanna 7:16-17). Çünkü Mesih'teki Tanrı halkı Mesih'in başkahinsel duasında olduğu gibi bu dünyada ama dünyaya ait olmayan bir yaşam ve tanıklık için çağrılmıştır

(ayrıca 30. bölümdeki "*Tanrı ile halkı arasında nasıl bir bağlantı var?*" başlıklı makaleye bakınız).

